

Предмет: Основи правознавства.

Тема: Основи адміністративного права.

Основні терміни, основні поняття:

- 1.Адміністративне право** – це управлінське право.
- 2.Адміністративні правовідносини** - це частина суспільних відносин, що регулюються нормами адміністративного права шляхом впливу на поведінку суб'єктів у сфері державного управління, що веде до виникнення між такими суб'єктами правових зв'язків державно-владного характеру.
- 3.Адміністративне стягнення** — це захід відповідальності, що застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративний проступок, а також попередження вчинення нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами

Матеріал теми:

1. Поняття державного управління і співвідношення його з виконавчою владою

Термін „управління” англійською мовою – administration, тобто адміністрування, керування, управління, що яскраво показує зв'язок адміністративного права з управлінням.

Основними ознаками управління є управлінська система, суб'єкт і об'єкт управління, керуючий вплив суб'єкта на об'єкт і зворотній зв'язок. **Управлінська система** – це єдність управлінських елементів, що взаємодіють як єдине ціле, породжуючи нові якості, не притаманні окремим її компонентам.

Кібернетисти виділяють три різновиди управління, а саме:

- біологічне, що реалізується у процесі управління в рослинному і тваринному світі живими організмами;
- технократичне, що характеризує управління різноманітними машинами, механізмами, технічними засобами з допомогою математичних формул і символів;
- соціальне, тобто управління окремими людьми та їхніми об'єднаннями, що складають суспільство.

Соціальне управління може охарактеризувати як управління суспільством. Суспільством вважають найвищий тип соціальної самоорганізації людей. Воно може існувати тільки тоді, коли функціонуватиме як складна цілісна система, а це означає, що без управлінського впливу функціонування суспільства неможливе.

Одним з видів соціального управління є державне управління. У широкому значенні слова під ним розуміють діяльність усіх видів органів держави. У вузькому значенні державне управління розглядається як діяльність тільки виконавчо-розпорядчих органів держави. Державне управління (у вузькому розумінні) співвідноситься з виконавчо-розпорядчою владою та її органами через призму загального й особливого, в якому виявляються загальні риси правотворчої і правореалізаційної діяльності держави та виконавчо-розпорядчої діяльності однієї з гілок єдиної державної влади.

2.Поняття, предмет і метод Адміністративного права України

Як галузь українського права (законодавства) адміністративне право України являє собою систему адміністративних правових норм, інститутів і нормативно-правових актів, що регулюють і охороняють особливе коло суспільних відносин у сфері державного управління.

Предметом адміністративного правового регулювання є суспільні відносини, що виникають, змінюються і припиняються у сфері державного управління.

Особливостями відносин, що складають предмет адміністративного права, є такі: виникають вони в результаті державної владно-управлінської діяльності; суб'єктом таких відносин є виконавчо-розпорядчий орган; їх виникнення, зміна чи припинення є результатом свідомої, вольової, цілеспрямованої діяльності.

Методи адміністративного права — це засоби, способи й прийоми, з допомогою яких здійснюється правовий вплив на предмет адміністративного права, це — зобов'язання, заборони і адміністративно-правовий примус.

Серед способів як складового елемента адміністративно-правового методу слід виділити авторитарний (наказовий), субординаційний (одержання обов'язкової згоди на дії об'єкта управління від суб'єкта управління).

3. Система і джерела адміністративного права. Характеристика Кодексу України про адміністративні правопорушення

Система адміністративного права — це його внутрішня форма, що характеризує його внутрішню побудову.

Адміністративно-правові норми можна охарактеризувати як загально-обов'язкові, формально визначені правила поведінки людини в суспільстві, що встановлюються (санкціонуються) і забезпечуються державою з метою закріплення, регулювання і охорони суспільних відносин у сфері державного управління.

До особливих ознак адміністративно-правових норм можна віднести такі:

вони закріплюють владні (керівні) й внутрішньоорганізаційні відносини; метод впливу на суспільні відносини є державно-владним (імперативним); гарантування державного переконання і примусу при їх реалізації; органічне об'єднання їх у межах галузі адміністративного права (законодавства) і неможливість існування окремо.

Адміністративно-правовий інститут — це об'єднання двох і більше адміністративно-правових норм в єдину початкову, видову чи родову групу для регулювання відповідних суспільних відносин.

Джерелами адміністративного права називають правові звичаї, нормативні договори та нормативно-правові акти, правові акти державного управління, що вміщують адміністративно-правові норми.

Основним видом джерел адміністративного права є нормативно-правові акти — письмові документи державних органів та інших компетентних суб'єктів, що приймаються ними в установленому порядку і вміщують адміністративно-правові норми. Існують різні критерії для класифікації нормативно-правових актів, що являють собою джерела адміністративного права. За юридичною силою їх можна поділити на конституційні, законні та підзаконні.

Одним з кодифікованих джерел адміністративного права є Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП), який було прийнято 7 грудня 1984 року (почав діяти з 1 червня 1985 року). У ньому вміщуються норми, що регулюють і охороняють матеріальні й процесуальні суспільні відносини у сфері адміністративних правопорушень і адміністративної відповідальності.

У загальній частині закріплюються поняття адміністративного правопорушення, окремі елементи об'єктивних і суб'єктивних ознак складу адміністративного проступку, поняття і види адміністративних стягнень і загальні правила їх накладання.

В особливій частині закріплюються види адміністративних проступків у різних галузях.

У процесуальному праві закріплюється система органів, які уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення.

Окремий розділ присвячений регулюванню порядку провадження у справах про адміністративні правопорушення.

4. Адміністративні правовідносини

Адміністративні правовідносини - це частина суспільних відносин, що регулюються нормами адміністративного права шляхом впливу на поведінку суб'єктів у сфері державного управління, що веде до виникнення між такими суб'єктами правових зв'язків державно-владного характеру.

Основні ознаки адміністративних правовідносин:

- вони виникають на основі адміністративно-правових норм;

- характеризуються наявністю сторін, що іменуються суб'єктами адміністративного права;
- за змістом включають в себе адміністративні права владного характеру і юридичні обов'язки;
- є видом суспільних відносин державних органів, фізичних або юридичних осіб, організацій і спільностей;
- здійснення суб'єктивних прав або додержання юридичних обов'язків у правовідносинах контролюється і забезпечується державою.

Адміністративні правовідносини включають такі елементи, як суб'єкти, об'єкти, зміст правовідносин.

Суб'єктами адміністративних правовідносин називають державні органи, фізичних і юридичних осіб, які наділяються адміністративно-правовими нормами певним обсягом повноважень у сфері державного управління.

Суб'єктами адміністративних правовідносин можуть бути:

- Президент України;
- державні органи виконавчої влади;
- державні службовці;
- громадяни України, іноземці й особи без громадянства;
- система місцевого самоврядування;
- об'єднання громадян .

Об'єктом адміністративних правовідносин є сама управлінська діяльність у сфері державного управління.

Зміст адміністративного суб'єктивного права включає такі можливості:

- діяти відповідно до своїх повноважень;
- вимагати певних дій від зобов'язаної сторони;
- впливати на об'єкт управління;
- використовувати форми й методи контролю, заохочення та примусу.

Адміністративні правовідносини мають яскраво виявлений імперативний характер.

5. Поняття адміністративної відповідальності

Адміністративну відповідальність слід розглядати у позитивному (перспективному) й ретроспективному (негативному) видах. У перспективному розумінні адміністративна відповідальність характеризується як відповідальне ставлення суб'єкта адміністративного права до своїх обов'язків і додержання заборон. У ретроспективному значенні — це специфічні правовідносини між державою (її органами й посадовими особами) і суб'єктом адміністративного правопорушення щодо реагування на вчинене правопорушення і на суб'єкта, який його вчинив, а також покладання на правопорушника виду й міри адміністративного стягнення.

Виділяють основні й похідні ознаки адміністративної відповідальності.

До основних ознак відносять те, що адміністративна відповідальність:

- є засобом охорони встановленого правопорядку;
- нормативно визначена й полягає у застосуванні санкцій адміністративно-правових норм;
- супроводжується осудом з боку держави правопорушника і правопорушення;
- пов'язана із застосуванням примусу та негативних для правопорушника наслідків;
- реалізується у визначених законодавством процесуальних формах.

До похідних ознак відносять те, що:

- підставою адміністративної відповідальності є не тільки проступки, передбачені - нормами адміністративного права, а й порушення, передбачені нормами інших галузей права (наприклад, житлового, трудового, земельного);
- адміністративна відповідальність полягає у застосуванні до винних адміністративних стягнень;
- право притягати до адміністративної відповідальності належить державним органам та їх посадовим особам;
- існує особливий порядок притягнення до адміністративної відповідальності .

Адміністративна відповідальність настає з досягненням 16-річного віку (ст. 12 КУпАП). Вчинення адміністративного проступку неповнолітнім є обставиною, що пом'якшує адміністративну відповідальність. За вчинення адміністративних проступків до неповнолітніх віком від 16 до 18 років можуть бути застосовані такі заходи впливу:

- зобов'язання публічно або в іншій формі попросити вибачення у потерпілого;
- застереження;
- догана або суворя догана;
- передача неповнолітнього під нагляд батькам чи особам, які їх замінюють, або під нагляд педагогічному чи трудовому колективу за згодою колективу, а також окремим громадянам на їх прохання (ст. 241 КУпАП).

6.Адміністративні стягнення: поняття та види

Адміністративне стягнення — це захід відповідальності, що застосовується з метою виховання особи, яка вчинила адміністративний проступок, а також попередження вчинення нових правопорушень як самим правопорушником, так і іншими особами.

Види адміністративних стягнень закріплені в Кодексі України про адміністративні правопорушення. До них належать:

- попередження — письмове або в іншій формі офіційне застереження уповноваженою посадовою особою;
- штраф — майнове стягнення, або вилучення у порушника певної грошової суми на користь держави;
- оплатне вилучення предмета, який був засобом вчинення чи безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення;
- конфіскація предмета, що був знаряддям вчинення чи безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення ;
- позбавлення спеціального права, наданого даному громадянину, на строк до трьох років за грубе чи систематичне порушення порядку користування цим правом (стосується тільки права керувати транспортними засобами та права полювання);
- виправні роботи призначаються на строк до двох місяців з відбуванням їх за місцем постійної роботи особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, з утриманням до 20% її заробітку у власність держави. Виправні роботи призначаються районним (міським) народним судом (народним суддею);
- адміністративний арешт встановлюється і застосовується тільки у виключних випадках за окремі види адміністративних правопорушень на строк до 15 діб.

Адміністративний арешт призначається районним (міським) судом (суддею).

7.Основи адміністративного процесу

Діяльність виконавчо-розпорядчих органів і посадових осіб постійно потребує розгляду й вирішення щодо конкретних фізичних або юридичних осіб питань управлінського характеру. Таку діяльність називають адміністративними справами.

Вирішення різних адміністративних справ на підставі адміністративних процесуальних норм називається адміністративною процесуальною діяльністю. Сукупність адміністративних процесуальних дій (діяльність) у межах конкретної адміністративної справи має назву **адміністративного провадження**. Нормотворчі провадження здійснюються у процесі підготовки й видання нормативних актів управління. Установчі провадження — у процесі створення, реорганізації, ліквідації організаційних структур у сфері державного управління, а також під час комплектування персоналом організаційних структур у сфері державного управління.

Правозастосовчі провадження є найскладнішою групою адміністративних проваджень.

До них належать такі провадження:

- із застосування заходів примусу в державному управлінні; дисциплінарне провадження;
- із застосування заходів заохочення і стимулювання в державному управлінні;
- з реалізації громадянами своїх прав і обов'язків;

- з реалізації юридичними особами своїх прав і обов'язків;
- із здійснення контролю і нагляду (контрольно-наглядові провадження) та ін.

8.Органи (посадові особи), уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення

Важливе місце в системі суб'єктів, що вирішують справи, відведене органам і посадовим особам, які уповноважені розглядами справи про адміністративні правопорушення.

Система таких органів визначена третім розділом КУпАП. У ст. 213 КУпАП закріплюється, що справи про адміністративні правопорушення розглядають:

- адміністративні комісії при районних державних адміністраціях і виконавчих комітетах, міських, районних у містах, селищних і сільських рад. Вони вирішують всі справи про адміністративні правопорушення за винятком тих, які належать до компетенції інших органів;
- виконавчі комітети селищних і сільських рад уповноважені розглядати справи про порушення громадського порядку, правил торгівлі та інші аналогічні порушення;
- місцеві суди (судді) розглядають справи про адміністративні правопорушення, віднесені до їх компетенції Кодексом. Судді одноособово розглядають справи про дрібне хуліганство, порушення правил адміністративного нагляду;
- органи внутрішніх справ (ОВС), органи державних інспекцій та інші уповноважені органи (їхні посадові особи) розглядають справи, віднесені до їх компетенції законодавством.

Питання до матеріалу теми:

1. Яке місце в системі національного права займає адміністративне право?
2. Що є предметом адміністративного правового регулювання?
3. Хто може бути суб'єктами адміністративних правовідносин?
4. Які можуть бути застосовані заходи впливу за вчинення адміністративних проступків до неповнолітніх віком від 16 до 18 років ?
5. Дайте визначення поняття «адміністративного правопорушення».
6. Які є ознаки адміністративного правопорушення?
7. Назвіть види адміністративних стягнень.
8. У чому полягає особливість настання відповідальності за окремі види адміністративних правопорушень?

Тестові завдання

1. У відповіді під яким номером правильно зазначено яким органом визначається державна політика у сфері державної служби:

- 1) Президентом України;
- 2) Верховною Радою України;
- 3) Кабінетом Міністрів України;
- 4) Міністерством юстиції України;
- 5) Верховним Судом України.

2. У відповіді під яким номером неправильно наведена ознака адміністративного правопорушення:

- 1) наявність суспільної небезпеки;
- 2) протиправність;
- 3) винність;
- 4) покарання;
- 5) заходи реабілітаційного (попереджувального) характеру.

3. У відповіді під яким номером неправильно зазначені органи (посадові особи), уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення:

- 1) адміністративні комісії при виконавчих комітетах сільських, селищних, міських рад;
- 2) виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад;
- 3) директор державного підприємства;
- 4) районні, районні в містах, міські чи міськрайонні суди;
- 5) органи внутрішніх справ.

4. У відповіді під яким номером неправильно зазначено стягнення за адміністративне правопорушень, згідно з чинним законодавством:

- 1) позбавлення волі;
- 2) попередження;
- 3) штраф;
- 4) оплатне вилучення предмета;
- 5) позбавлення спеціального права.

5. У відповіді під яким номером правильно наведено підставу для порушення адміністративної справи:

- 1) протокол про адміністративне правопорушення;
- 2) заява особи – свідка, що може підтвердити факт вчинення правопорушення;
- 3) позовна заява;
- 4) скарга на особу, що скоїла адміністративне правопорушення;
- 5) постанова адміністративної комісії.

Відповіді надсилати викладачу ЖАДК НТУ Липко Т.В. на електронну адресу:

smart0206@ukr.net